

Stefan Sokołowski

JĘZYKI FORMALNE I METODY KOMPILACJI

wykład 0

Inst. Informatyki Stosowanej, ANS

Elbląg, 2025/2026

Kiedy zajęcia?

Kiedy zajęcia?

7 spotkań:

- **dwa** wykłady 13:45–14:30 i 14:45–15:30 (razem 14 godz.)
- **dwa** laboratoria 15:45–17:15 i 17:30–19:00 (razem 28 godz.)

Kiedy zajęcia?

7 spotkań:

- **dwa** wykłady 13:45–14:30 i 14:45–15:30 (razem 14 godz.)
- **dwa** laboratoria 15:45–17:15 i 17:30–19:00 (razem 28 godz.)

Ostatnie spotkanie:

- tylko **jeden** wykład 14:45–15:30 (1 godz.)
- tylko **jedno** laboratorium 15:45–17:15 (2 godz.)

Kiedy zajęcia?

7 spotkań:

- **dwa** wykłady 13:45–14:30 i 14:45–15:30 (razem 14 godz.)
- **dwa** laboratoria 15:45–17:15 i 17:30–19:00 (razem 28 godz.)

Ostatnie spotkanie:

- tylko **jeden** wykład 14:45–15:30 (1 godz.)
- tylko **jedno** laboratorium 15:45–17:15 (2 godz.)

październik	6	13	20	27	
listopad	3	10	17	24	
grudzień	1	8	15	22	29
styczeń	5	12	19	26	
luty	2				

poniedziałki w semestrze

Kiedy zajęcia?

7 spotkań:

- **dwa** wykłady 13:45–14:30 i 14:45–15:30 (razem 14 godz.)
- **dwa** laboratoria 15:45–17:15 i 17:30–19:00 (razem 28 godz.)

Ostatnie spotkanie:

- tylko **jeden** wykład 14:45–15:30 (1 godz.)
- tylko **jedno** laboratorium 15:45–17:15 (2 godz.)

październik	6	13	20	27	
listopad	3	10	17	24	
grudzień	1	8	15	22	29
styczeń	5	12	19	26	
luty	2				

poniedziałki w semestrze

✕: święta i inne takie

Kiedy zajęcia?

7 spotkań:

- **dwa** wykłady 13:45–14:30 i 14:45–15:30 (razem 14 godz.)
- **dwa** laboratoria 15:45–17:15 i 17:30–19:00 (razem 28 godz.)

Ostatnie spotkanie:

- tylko **jeden** wykład 14:45–15:30 (1 godz.)
- tylko **jedno** laboratorium 15:45–17:15 (2 godz.)

październik	6	13	20	27	
listopad	3	10	17	24	
grudzień	1	8	15	22	29
styczeń	5	12	19	26	
luty	2				

poniedziałki w semestrze

✕: święta i inne takie

czerwone: nasze spotkania

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Kontakt ze mną:

konsultacje: poniedziałki, 12:00–13:30 (w dni spotkań),
w pok. 322 (Wojska P.)

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Kontakt ze mną:

konsultacje: poniedziałki, 12:00–13:30 (w dni spotkań),
w pok. 322 (Wojska P.)

e-mail: `s.sokolowski@ans-elblag.pl`
antyspam: unikać frikoprowajderów;

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Kontakt ze mną:

konsultacje: poniedziałki, 12:00–13:30 (w dni spotkań),
w pok. 322 (Wojska P.)

e-mail: `s.sokolowski@ans-elblag.pl`
antyspam: unikać frikoprowajderów;
najlepiej używać konta mailowego w **IIS ANS**

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Kontakt ze mną:

konsultacje: poniedziałki, 12:00–13:30 (w dni spotkań),
w pok. 322 (Wojska P.)

e-mail: `s.sokolowski@ans-elblag.pl`
antyspam: unikać frikoprowajderów;
najlepiej używać konta mailowego w **IIS ANS**

lub: `kontakt@stefan.info.pl`

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Kontakt ze mną:

konsultacje: poniedziałki, 12:00–13:30 (w dni spotkań),
w pok. 322 (Wojska P.)

e-mail: `s.sokolowski@ans-elblag.pl`
antyspam: unikać frikoprowajderów;
najlepiej używać konta mailowego w **IIS ANS**

lub: `kontakt@stefan.info.pl`

Wymagania wstępne:

- zaliczone **Podstawy programowania**

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Kontakt ze mną:

konsultacje: poniedziałki, 12:00–13:30 (w dni spotkań),
w pok. 322 (Wojska P.)

e-mail: `s.sokolowski@ans-elblag.pl`
antyspam: unikać frikoprowajderów;
najlepiej używać konta mailowego w **IIS ANS**

lub: `kontakt@stefan.info.pl`

Wymagania wstępne:

- zaliczone **Podstawy programowania**
- ogólna bystrość inżynierska

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

między innymi:

- szkicowy **program** wykładu i laboratorium

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

między innymi:

- szkicowy **program** wykładu i laboratorium
- **slajdy** do wykładów — można (należy) robić notatki ale **nie warto przepisywać slajdów** z ekranu

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

między innymi:

- szkicowy **program** wykładu i laboratorium
- **slajdy** do wykładów — można (należy) robić notatki ale **nie warto przepisywać slajdów** z ekranu
- **zadania** z laboratorium

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

między innymi:

- szkicowy **program** wykładu i laboratorium
- **slajdy** do wykładów — można (należy) robić notatki ale **nie warto przepisywać slajdów** z ekranu
- **zadania** z laboratorium
- pomocnicze **programy**

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

między innymi:

- szkicowy **program** wykładu i laboratorium
- **slajdy** do wykładów — można (należy) robić notatki ale **nie warto przepisywać slajdów** z ekranu
- **zadania** z laboratorium
- pomocnicze **programy**
- spis **literatury**
- itd.

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zasadnicze informacje na:

<http://iis.ans-elblag.pl/~stefan/Dydaktyka/JezForm>

między innymi:

- szkicowy **program** wykładu i laboratorium
- **slajdy** do wykładów — można (należy) robić notatki ale **nie warto przepisywać slajdów** z ekranu
- **zadania** z laboratorium
- pomocnicze **programy**
- spis **literatury**
- itd.

Uwaga: przeczytanie tych materiałów **nie wystarczy do zaliczenia!**

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany*

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany
ogłoszone zadania domowe*

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany
ogłoszone zadania domowe*

wykład:

min. 56 pkt. na 100 ← *zal. pisemne w sesji*

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany
ogłoszone zadania domowe*

wykład:

min. 56 pkt. na 100 ← *zal. pisemne w sesji*

ocena ostateczna:

$0.6 \times \text{laboratorium} + 0.4 \times \text{wykład}$

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany
ogłoszone zadania domowe*

wykład:

min. 56 pkt. na 100 ← *zal. pisemne w sesji*

ocena ostateczna:

$$0.6 \times \text{laboratorium} + 0.4 \times \text{wykład}$$

trzeba zaliczyć osobno laboratorium i osobno wykład — dopiero wtedy oblicza się ocenę ostateczną

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany
ogłoszone zadania domowe*

wykład:

min. 56 pkt. na 100 ← *zal. pisemne w sesji*

ocena ostateczna:

$$0.6 \times \text{laboratorium} + 0.4 \times \text{wykład}$$

trzeba zaliczyć osobno laboratorium i osobno wykład — dopiero wtedy oblicza się ocenę ostateczną

NIE MA ZWOLNIEŃ!

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

Zaliczenie przedmiotu:

laboratorium:

min. 56 pkt. na 100 ← *niezapowiedziane krótkie sprawdziany
ogłoszone zadania domowe*

wykład:

min. 56 pkt. na 100 ← *zal. pisemne w sesji*

ocena ostateczna:

$$0.6 \times \text{laboratorium} + 0.4 \times \text{wykład}$$

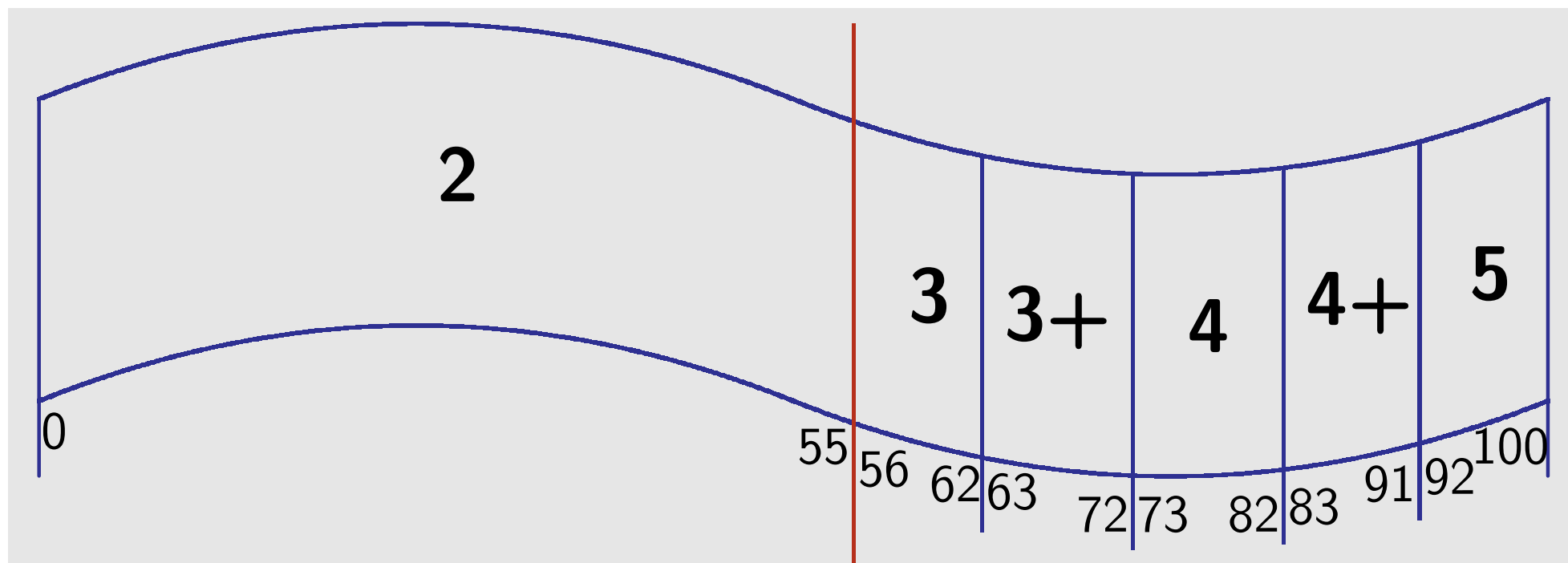
trzeba zaliczyć osobno laboratorium i osobno wykład — dopiero wtedy oblicza się ocenę ostateczną

NIE MA ZWOLNIEŃ!

— ale doliczam ew. **punkty dodatkowe** za aktywność, za znalezienie błędów w slajdach i za zadania dodatkowe

JĘZYKI FORMALNE — reguły gry

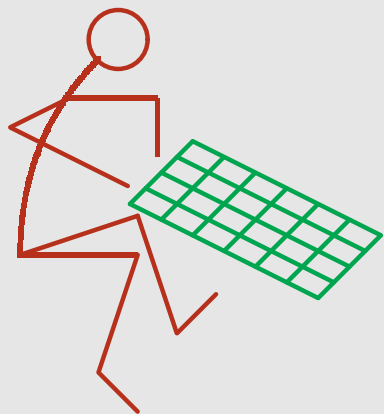
Skala ocen:

O czym będzie?

O czym będzie?

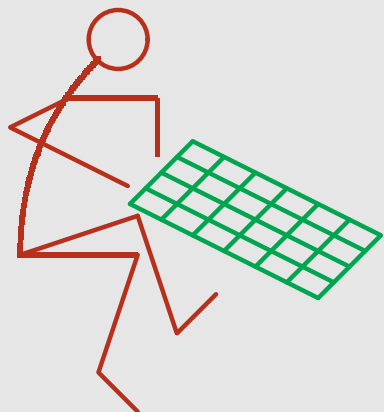
programista

pisze program w jęz.
wys. poziomym

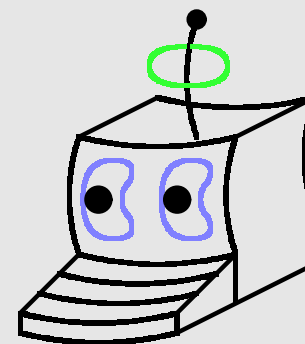
O czym będzie?

programista

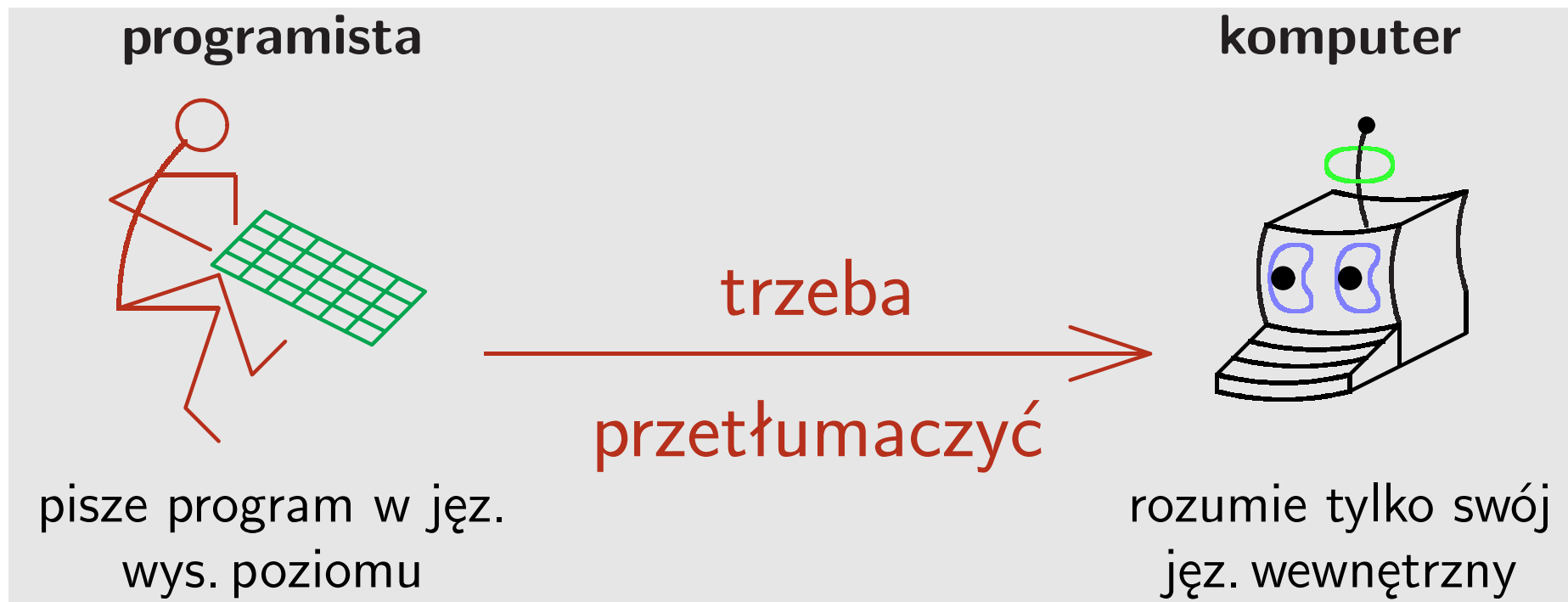
pisze program w jęz.
wys. poziomym

komputer

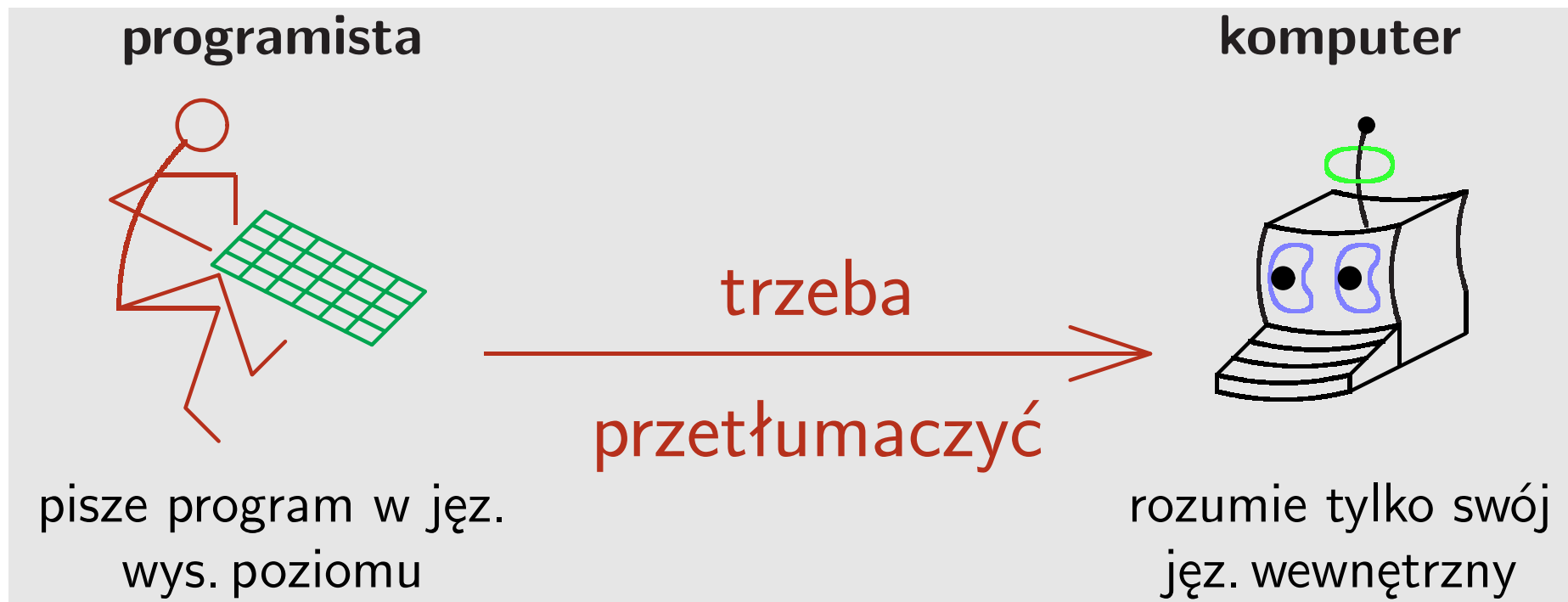

rozumie tylko swój
jęz. wewnętrzny

O czym będzie?

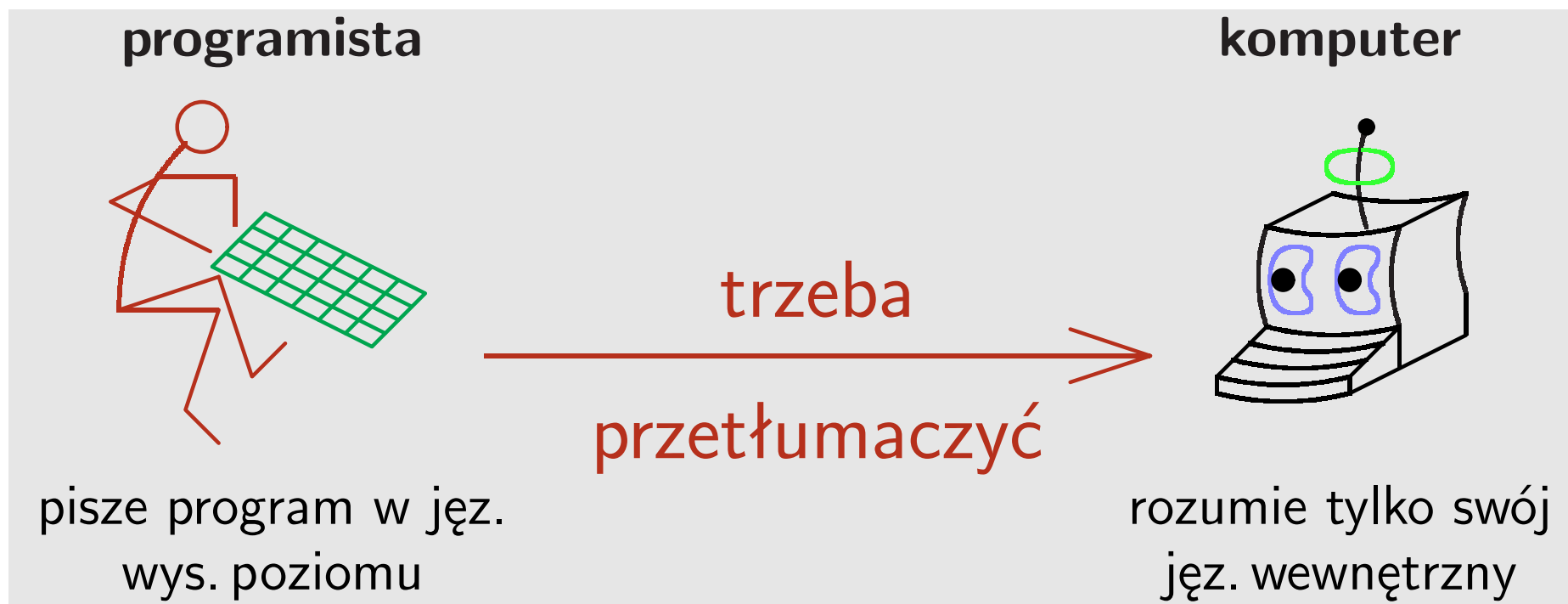
O czym będzie?

Kompilacja — automatyczny przekład programów

- z języka programowania *wysokiego poziomu* (np. C, Java, ...)
- na język *wewnętrzny* komputera

O czym będzie?

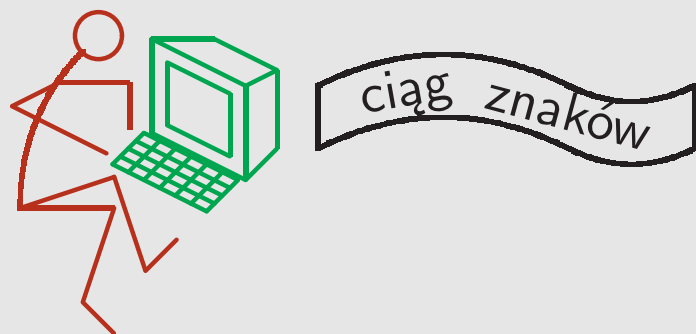
Kompilacja — automatyczny przekład programów

- z języka programowania *wysokiego poziomu* (np. C, Java, ...)
- na język *wewnętrzny* komputera

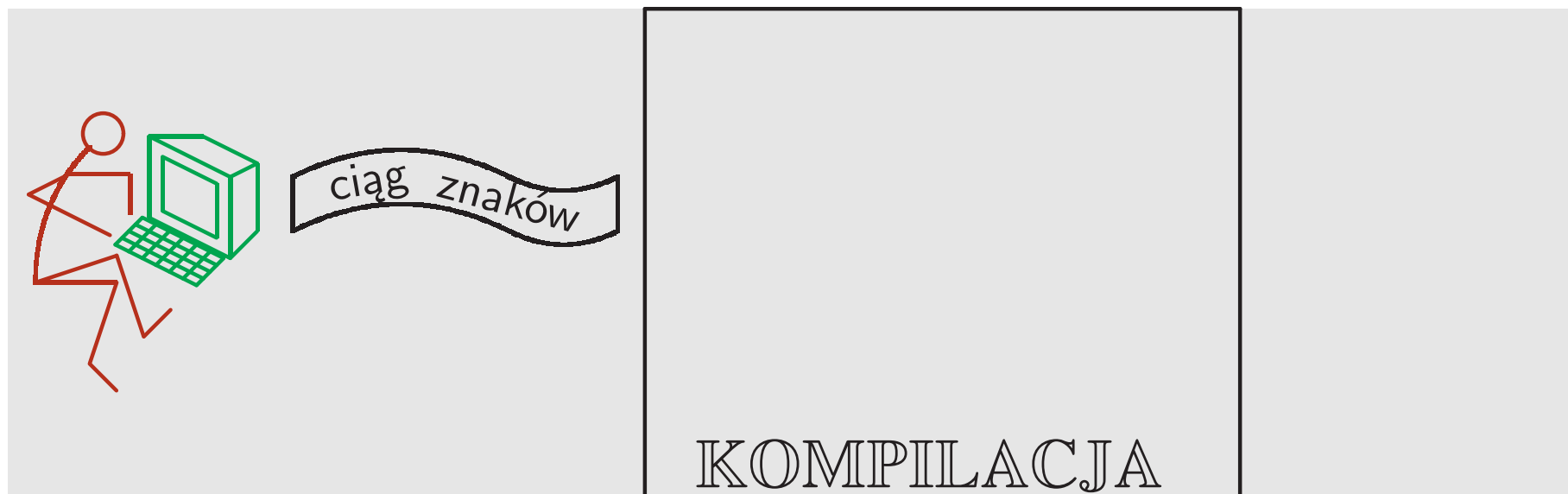
Kompilator musi „znać” oba języki...

Etapy kompilacji

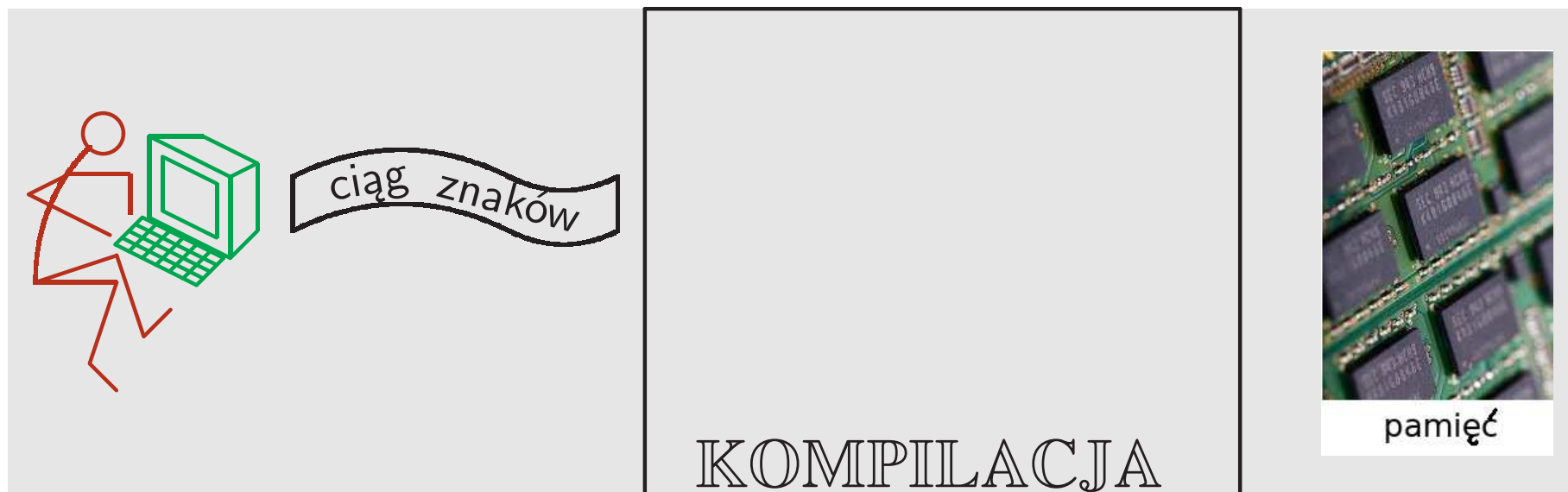
Etapy kompilacji

Etapy kompilacji

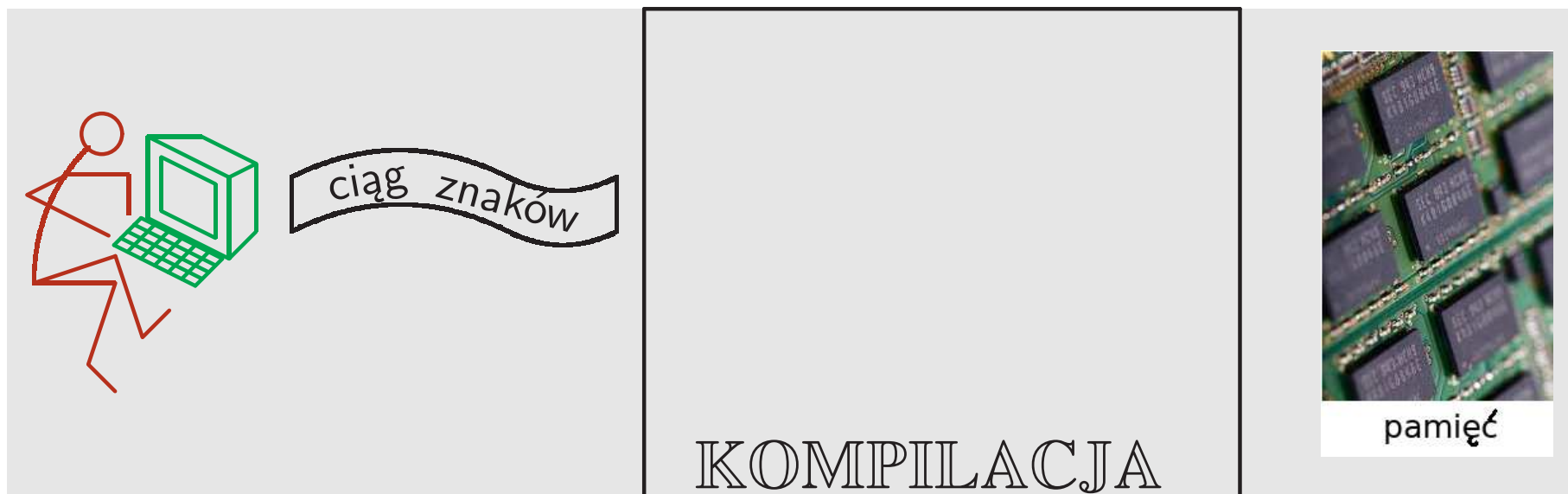
Etapy kompilacji

Etapy kompilacji

Kompilator musi

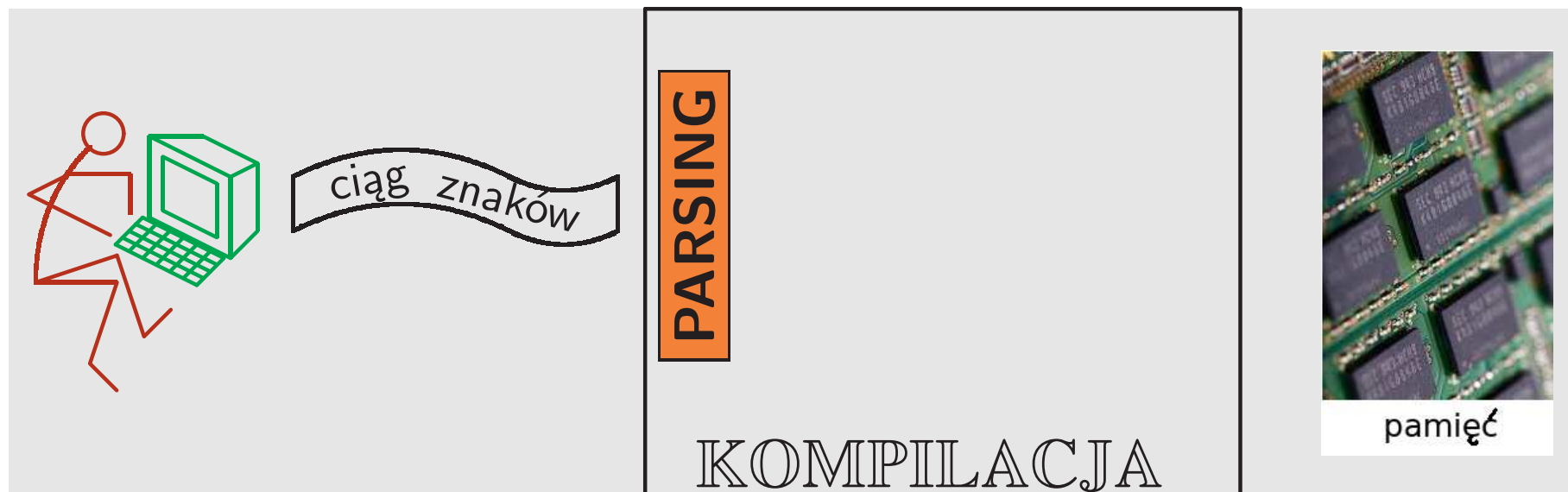
- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu (oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)

Etapy kompilacji

Kompilator musi

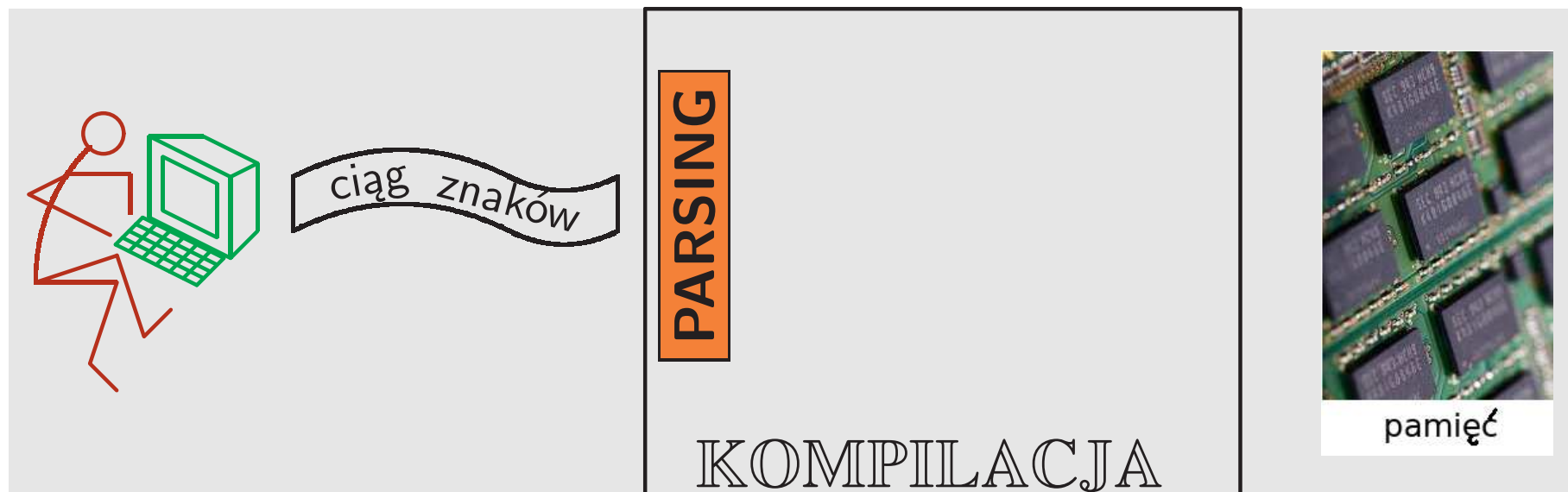
- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu
(oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)

Etapy kompilacji

Kompilator musi

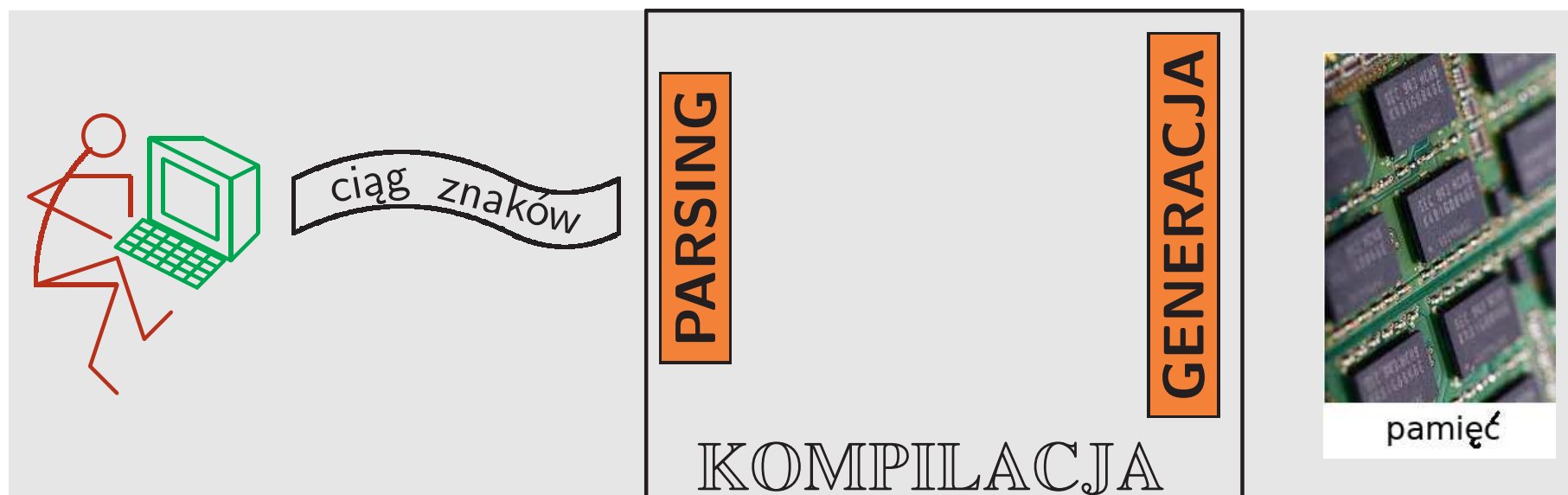
- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu (oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)
- zapisać w pamięci tak samo działający program w jęz. wewnętrznym

Etapy kompilacji

Kompilator musi

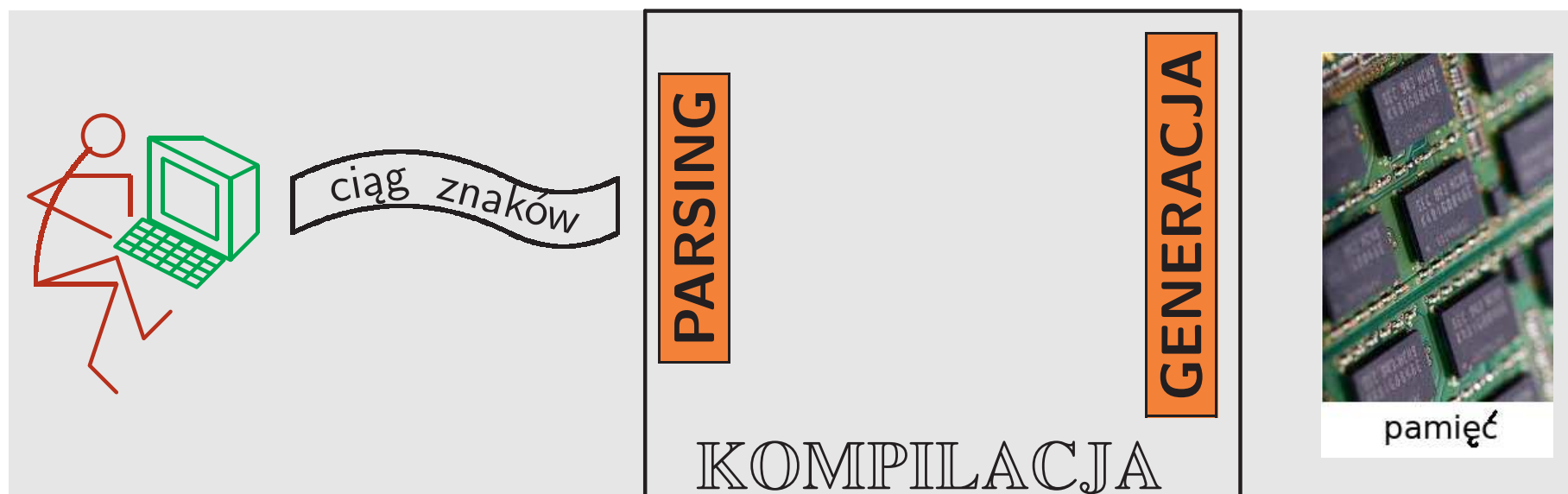
- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu (oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)
- zapisać w pamięci tak samo działający program w jęz. wewnętrznym

Etapy kompilacji

Kompilator musi

- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu (oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)
- zapisać w pamięci tak samo działający program w jęz. wewnętrznym

parser = analizator składniowy = analizator syntaktyczny

Etapy kompilacji

Kompilator musi

- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu (oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)
- zapisać w pamięci tak samo działający program w jęz. wewnętrznym

parser = analizator składniowy = analizator syntaktyczny
— z 1-wymiarowego ciągu znaków tworzy *drzewo rozbioru*

Etapy kompilacji

Kompilator musi

- „zrozumieć” tekst programu napisanego w jęz. wysokiego poziomu (oczyścić z el. nieistotnych, nadać strukturę, ustalić znaczenie części składowych)
- zapisać w pamięci tak samo działający program w jęz. wewnętrznym

parser = analizator składniowy = analizator syntaktyczny

— z 1-wymiarowego ciągu znaków tworzy *drzewo rozbioru = drzewo wywodu*

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne

$$7 + 6 * 12$$

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne

$$7 + 6 * 12$$

7

+

6

*

12

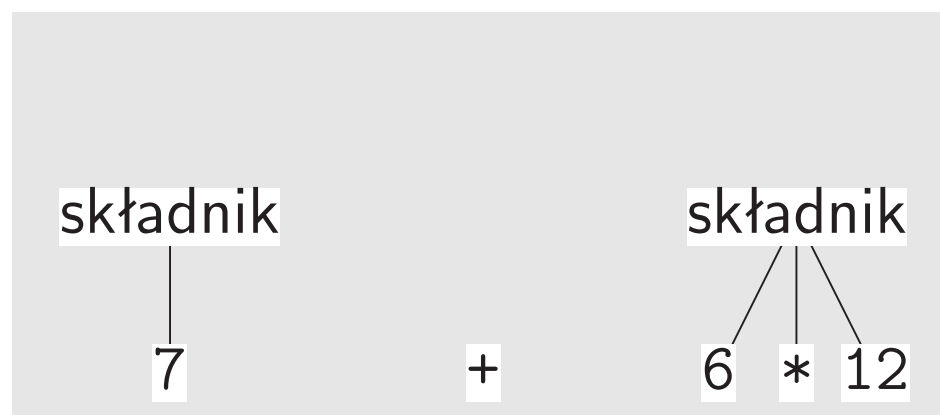
Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne

$$7 + 6 * 12$$

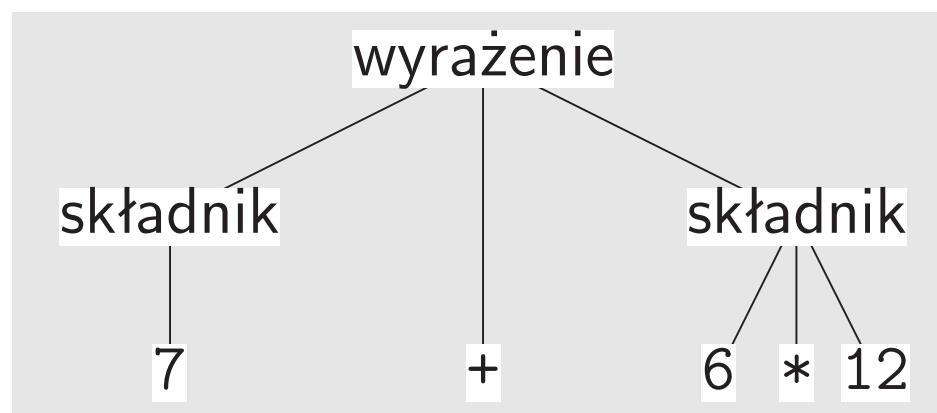

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $7 + 6 * 12$

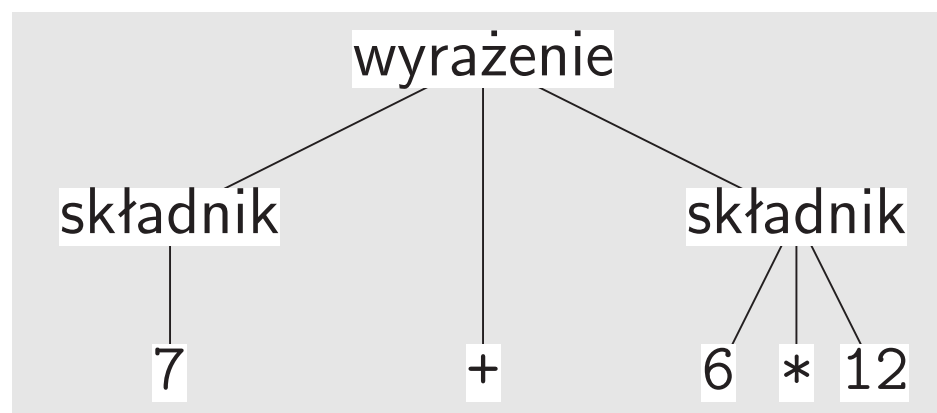

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $7 + 6 * 12$

Przykład:

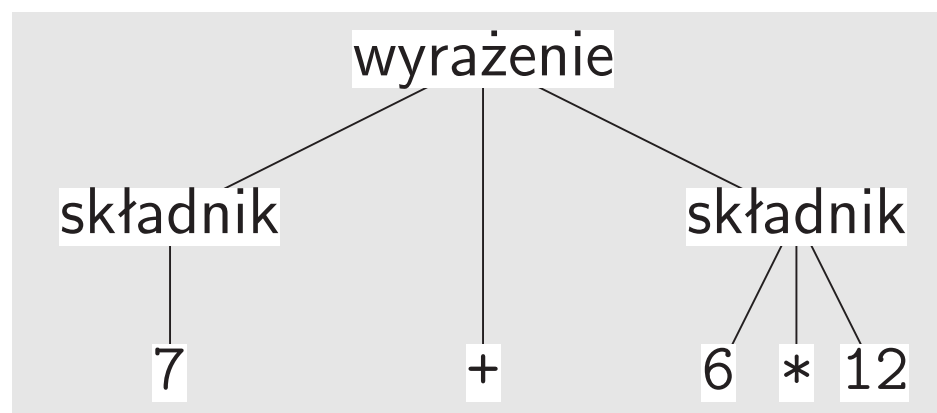
wyrażenie arytmetyczne
 $(7 + 6) * 12$

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

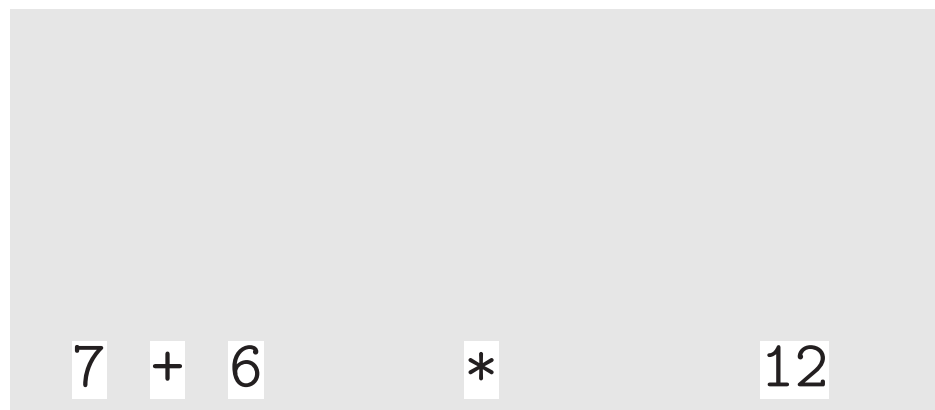
Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $7 + 6 * 12$

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $(7 + 6) * 12$

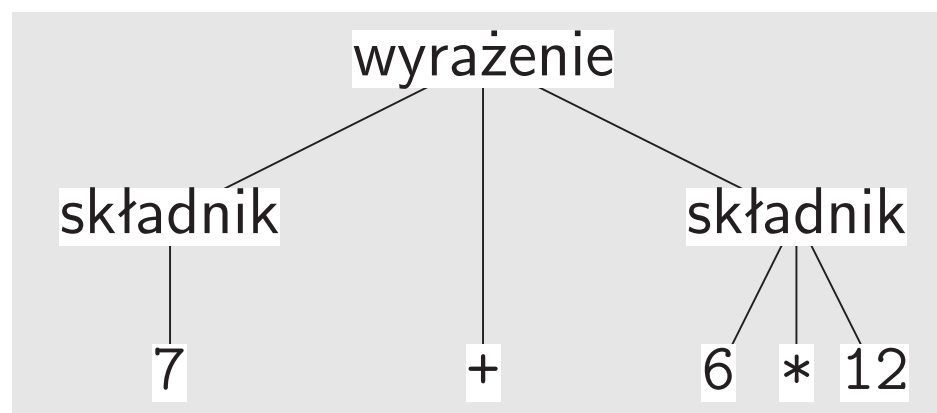

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

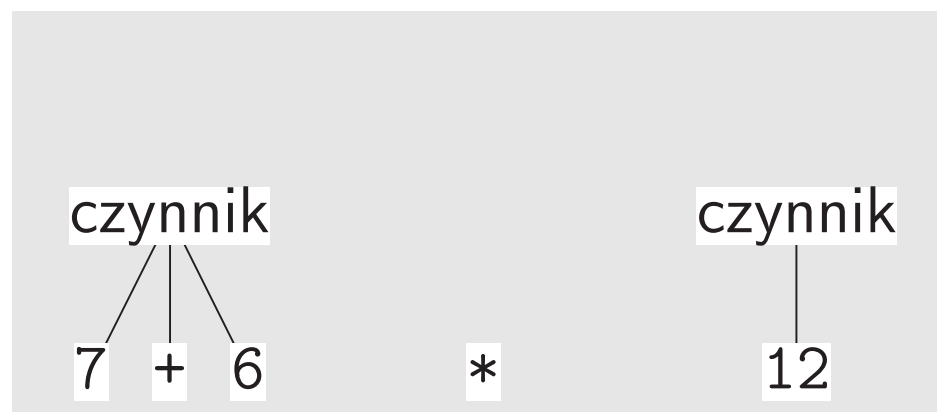
Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $7 + 6 * 12$

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $(7 + 6) * 12$

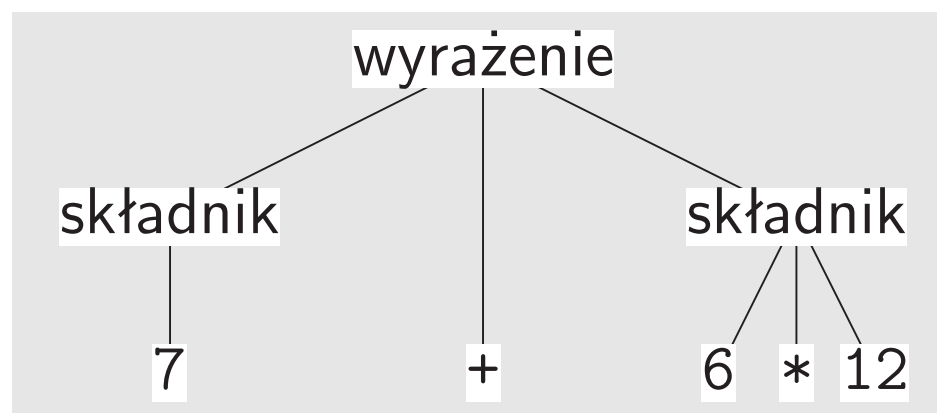

Drzewo rozbioru

Drzewo rozbioru obrazuje strukturę logiczną programu — co z czym jest silniej związane, co jest nad czym nadrzędne, itp.

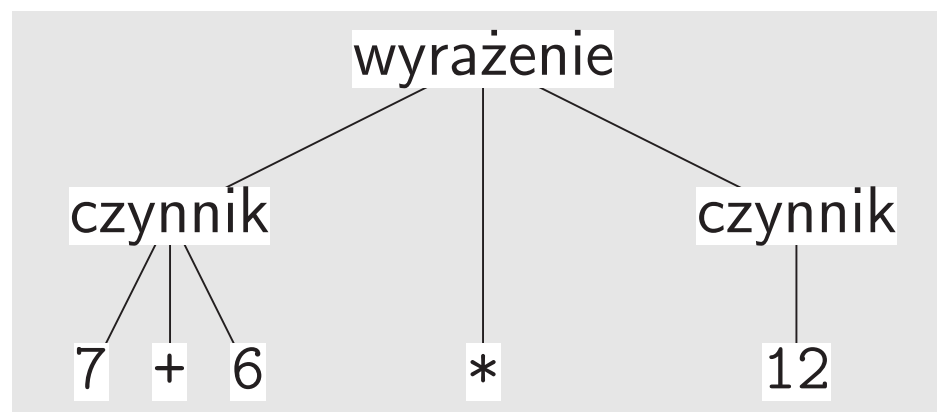
Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $7 + 6 * 12$

Przykład:

wyrażenie arytmetyczne
 $(7 + 6) * 12$

Drzewo rozbioru

Budowanie drzewa rozbioru (parsing) jest najważniejszym etapem kompilacji. Parser jest głównym segmentem kompilatora.

*to parse =
to examine closely,
esp. by breaking into components*

Drzewo rozbioru

Budowanie drzewa rozbioru (parsing) jest najważniejszym etapem kompilacji. Parser jest głównym segmentem kompilatora.

*to parse =
to examine closely,
esp. by breaking into components*

Języki formalne — sposoby takiego przedstawienia języka, żeby umożliwić jego automatyczne przetwarzanie.

Drzewo rozbioru

Budowanie drzewa rozbioru (parsing) jest najważniejszym etapem kompilacji. Parser jest głównym segmentem kompilatora.

*to parse =
to examine closely,
esp. by breaking into components*

Języki formalne — sposoby takiego przedstawienia języka, żeby umożliwić jego automatyczne przetwarzanie.

Wiedza z języków formalnych *przydaje się* (oprócz kompilacji) do analizy danych tekstowych różnych rodzajów.

Uproszczony program wykładu

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
- jak parser konstruuje drzewo

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
 - jak parser konstruuje drzewo
- } języki formalne

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
 - jak parser konstruuje drzewo
 - z czego parser się składa
- } języki formalne

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
 - jak parser konstruuje drzewo
 - z czego parser się składa
 - rodzaje parserów
- } języki formalne

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
- jak parser konstruuje drzewo
- z czego parser się składa
- rodzaje parserów

} języki formalne

2. JĘZYK WEWNĘTRZNY —

- co komputer umie sam z siebie

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
 - jak parser konstruuje drzewo
 - z czego parser się składa
 - rodzaje parserów
- } języki formalne

2. JĘZYK WEWNĘTRZNY —

- co komputer umie sam z siebie
- programowanie na najniższym poziomie

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
 - jak parser konstruuje drzewo
 - z czego parser się składa
 - rodzaje parserów
- } języki formalne

2. JĘZYK WEWNĘTRZNY —

- co komputer umie sam z siebie
- programowanie na najniższym poziomie

3. PRZEKŁAD —

- zarządzanie pamięcią
- programowanie przekładu

Uproszczony program wykładu

1. PARSER —

- języki, dla których daje się zbudować
 - jak parser konstruuje drzewo
 - z czego parser się składa
 - rodzaje parserów
- } języki formalne

2. JĘZYK WEWNĘTRZNY —

- co komputer umie sam z siebie
- programowanie na najniższym poziomie

3. PRZEKŁAD —

- zarządzanie pamięcią
- programowanie przekładu

4. NARZĘDZIA DO BUDOWY KOMPILATORÓW —

- FLEX
- BISON